

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Факультет іноземної філології

Кафедра німецької мови

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри німецької мови

_____ Т.В. Калинюк

_____ 20 ____ р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВИРОБНИЧА ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ІІІ СТУПЕНЯ

підготовки фахівців *другого (магістерського) рівня вищої освіти*

за освітньо-професійною програмою *Середня освіта (Німецька мова і зарубіжна література)*

спеціальності *014 Середня освіта (Мова і література (німецька)*

галузі знань *01 Освіта / Педагогіка*

мова навчання *німецька, українська*

2020 - 2021 навчальний рік

Розробники програми:

Боднарчук Тетяна Вікторівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри німецької мови

Калинюк Тетяна Василівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри німецької мови

Ухвалено на засіданні кафедри німецької мови

Протокол № 9 від 27 серпня 2020 року

ПОГОДЖЕНО

Керівник/керівники

групи забезпечення освітньої програми _____ Т.В. Боднарчук

ЗМІСТ

1. Вступ.
2. Мета і завдання практики, компетентності, які мають бути сформовані у здобувача вищої освіти під час проходження практики.
3. Академічна характеристика практики та терміни її проходження.
4. Характеристика баз практики студентів.
5. Організація проведення практики.
6. Зміст практики.
7. Звітна документація практики.
8. Обов'язки керівників практики та здобувачів вищої освіти.
9. Правила техніки безпеки.
10. Форми і методи контролю.
11. Критерії оцінювання результатів виробничої педагогічної практики у профільній середній школі.
12. Методика оцінювання результатів виробничої педагогічної практики у профільній середній школі.
13. Порядок проведення підсумків практики.
14. Рекомендована література.

1. ВСТУП

Виробнича педагогічна практика у закладах загальної середньої освіти III ступеня є обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми другого (магістерського) рівня вищої освіти для здобуття освітнього ступеня «магістр» галузі знань 01 Освіта / Педагогіка спеціальності 014 Середня освіта (Мова і література (німецька) за освітньо-професійною програмою Середня освіта (Німецька мова і зарубіжна література) з додатковою спеціальністю 014 Середня освіта (Мова і література (англійська) і сприяє ознайомленню здобувачів вищої освіти з особливостями роботи вчителя німецької і англійської мови та зарубіжної літератури у закладах загальної середньої освіти III ступеня, формуванню у них професійно-педагогічних умінь навчально-виховної роботи у старших класах. У процесі практики студентам надається можливість спостерігати за індивідуальним стилем педагогічної діяльності досвідчених учителів німецької і англійської мови та зарубіжної літератури, ознайомитися та спробувати на практиці нові методи та прийоми роботи із старшокласниками.

Виробнича педагогічна практика у закладах загальної середньої освіти III ступеня є логічним продовженням професійної підготовки студента-магістра в університеті, що розпочинається навчальною педагогічною практикою на попередніх курсах. Вона систематизує та поглиблює знання з методики навчання німецької і англійської мови та зарубіжної літератури у закладах загальної середньої освіти III ступеня; сприяє формуванню особистого стилю педагогічної діяльності, об'єктивній оцінці своїх можливостей, застосуванню різноманітних інноваційних методів та прийомів навчання, а також спонукає студентів-практикантів до подальшої активності та самостійності в набутті професійних умінь.

Програму виробничої педагогічної практики у закладах загальної середньої освіти III ступеня здобувачів освітнього ступеня «магістр» розроблено відповідно до навчальних планів підготовки магістра галузі знань 01 Освіта / Педагогіка 014 Середня освіта (Мова і література (німецька) за освітньо-професійною програмою Середня освіта (Німецька мова і зарубіжна література) з додатковою спеціальністю 014 Середня освіта (Мова і література (англійська), Методичних рекомендацій до складання програм практики студентів вищих навчальних закладів України (лист Міносвіти України № 3.1-5/97 від 14 лютого 1996 р.), Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України № 93 від 08 квітня 1993 р. (зі змінами, внесеними Міносвіти № 351 (0351281-94) від 20 грудня 1994 р.), Положення про систему внутрішнього забезпечення якості вищої освіти в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, затвердженого вченою радою (протокол №6 від 30 травня 2017 р.), Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, затвердженого вченою радою (протокол №5 від 30 травня 2018 р.), Положення про організацію освітнього процесу в Кам'янець-Подільському національному

університеті імені Івана Огієнка, затвердженого вченою радою (протокол №7 від 30 серпня 2018 р.) та інших нормативно-правових актів у галузі освіти.

2. МЕТА І ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ, КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЯКІ МАЮТЬ БУТИ СФОРМОВАНІ У ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ

Метою виробничої педагогічної практики у закладах загальної середньої освіти III ступеня є методична підготовка студентів до виконання обов'язків вчителя німецької і англійської мов та зарубіжної літератури у закладах загальної середньої освіти III ступеня; формування професійно-особистісних якостей, узагальнення та систематизація професійних знань та навичок, розвиток уміння застосовувати набуті знання в умовах реального процесу навчання, а також вивчення та апробація інноваційних методів та прийомів навчання німецької мови старшокласників.

Завдання практики:

- вивчення сучасного стану організації навчально-виховної роботи у різних типах закладів загальної середньої освіти III ступеня;
- ознайомлення із особливостями навчання німецької, англійської мов та зарубіжної літератури у старших класах закладів загальної середньої освіти;
- вивчення передового практичного досвіду роботи педагогічних працівників баз практики;
- поглиблення та закріплення теоретичних знань, навичок та вмінь, набутих в університеті та їх використання в педагогічній діяльності;
- формування та розвиток у майбутніх учителів педагогічних вмінь та навичок, розвиток професійної культури;
- формування навичок самостійного проведення навчальної та виховної роботи з учнями, враховуючи їх вікові та індивідуальні особливості;
- проведення комунікативно-спрямованих уроків із використанням сучасних методів та прийомів активізації діяльності учнів;
- оволодіння методикою розробки навчально-методичних матеріалів, які використовуються на уроці німецької мови у закладах загальної середньої освіти III ступеню;
- стимулювання інтересу до науково-дослідницької роботи в галузі методики навчання німецької мови, розробки найбільш ефективних методів навчання та виховання;
- формування творчого мислення, індивідуального стилю професійної діяльності.

Ключові компоненти професійної компетентності

Інтегральна компетентність – здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі філології, педагогіки,

психології вищої школи та професійної діяльності, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності:

- здатність застосовувати нові підходи до аналізу та прогнозування складних явищ, критичного осмислення проблем у професійній діяльності;
- здатність до адаптації та практичних дій у нових і невизначених ситуаціях навчально-педагогічного процесу;
- вміння виявляти та вирішувати проблеми та приймати обґрунтовані рішення в умовах динамічних інформаційних змін;
- володіння інноваційними технологіями в галузі освіти;
- здатність використовувати знання іноземної мови в освітній діяльності.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

- здатність реалізувати комунікативно-навчальну, виховну, розвивальну, освітню, гностичну, конструктивно-планувальну, організаторську функції у процесі навчання німецької мови у закладах загальної середньої освіти і закладах вищої освіти;
- здатність до формування навчальних умінь учнів закладів загальної середньої освіти і студентів закладів вищої освіти в оволодінні іншомовною, мовленнєвою, соціокультурною та стратегічною компетентностями;
- здатність до аналізу складних явищ зарубіжної літератури в процесі її навчання у закладах загальної середньої освіти і закладах вищої освіти;
- здатність розуміти та використовувати мову, що вивчається в усній та письмовій формах для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах діяльності;
- здатність до застосування психофізіологічних механізмів сприйняття усного та писемного німецького та англійського мовлення при роботі з різножанровими та різностильовими текстами;
- закріплення, поглиблення, інтегрування теоретичних знань у процесі їх практичного використання для вирішення конкретних навчальних, розвивальних і виховних завдань у профільній середній школі;
- здатність визначати та аналізувати особливості граматичної форми, значення та вживання мовних одиниць, зіставляти лексико-граматичні явища іноземної мови з їх еквівалентами у рідній мові;
- здатність реалізувати комунікативно-навчальну, виховну, розвивальну, освітню, гностичну, конструктивно-планувальну, організаторську функції у процесі навчання англійської мови у закладах загальної середньої освіти.

За результатами проходження практики студент повинен:

- знати специфіку роботи науково-педагогічного працівника у закладах загальної середньої освіти;
- критично оцінювати власну навчальну та професійно-дослідницьку діяльність, будувати і втілювати ефективну стратегію саморозвитку та професійного самовдосконалення;
- володіти основами теорії формування комунікативної компетентності учнів та студентів на уроках і практичних заняттях з німецької мови;
- застосовувати знання методики навчання зарубіжної літератури у закладах загальної середньої освіти і закладах вищої освіти;
- застосовувати знання німецької мови у чотирьох видах мовленнєвої діяльності; адаптувати своє мовлення до конкретних умов та ступеня навчання.

**3. АКАДЕМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРАКТИКИ ТА
ТЕРМІНИ ЇЇ ПРОХОДЖЕННЯ**

Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність	014 Середня освіта (Мова та література (німецька))
Рівень вищої освіти	магістр
Рік навчання	перший
Семестр	другий
Терміни практики	4 тижні
Кількість годин	180
Кількість кредитів	6
Кваліфікація	Вчитель німецької мови і зарубіжної літератури закладу загальної середньої освіти. Вчитель англійської мови і зарубіжної літератури закладу загальної середньої освіти
Вид підсумкового контролю	диференційований залік

4. ХАРАКТЕРИСТИКА БАЗ ПРАКТИКИ СТУДЕНТІВ

Базою виробничої педагогічної практики у закладах загальної середньої освіти III ступеня є заклади загальної середньої освіти III ступеня міста Кам'янця-Подільського та інших міст та сіл України, які володіють достатньою методичною базою для того, щоб забезпечити якісну підготовку фахівців за профілем, і таким чином відповідають програмним вимогам практики.

Для здійснення безпосереднього науково-методичного керівництва та консультування для кожного здобувача вищої освіти призначаються досвідчені науково-педагогічні працівники.

5. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИКИ.

Завдання педагогічної практики реалізуються у три етапи: 1-й – організаційний, 2-й – основний, 3-й – підсумковий.

Організаційний етап

1. **Настановча конференція.** Участь у настановчій конференції здобувачів освітнього ступеня «магістр» факультету іноземної філології; одержання направлень для проходження практики, настанов щодо її організації, ознайомлення з закладом загальної середньої освіти та класами, у яких виконуватимуться обов'язки вчителя німецької та англійської мов і зарубіжної літератури.

2. **Вивчення основної документації.** Ознайомлення з діяльністю бази практики, специфікою організації освітнього процесу у закладі загальної середньої освіти, нормативними документами, які регламентують його роботу (класний журнал, розклад уроків, календарно-тематичний план учителів німецької та англійської мов і зарубіжної літератури тощо).

Складання індивідуального плану практики. Складання індивідуального плану виробничої педагогічної практики в закладах загальної середньої освіти III ступеня відповідно до змісту робочої програми виробничої педагогічної практики в закладах загальної середньої освіти III ступеня (навчально-виховна, організаційна та науково-дослідницька робота) та узгодження його з керівниками практики. Індивідуальний план затверджується керівниками практики до кінця першого тижня проходження практики.

4. **Узгодження** з керівниками практики від кафедр розкладу консультацій.

Основний етап

Німецька мова

1. **Спостереження та аналіз.** Спостереження та аналіз основних форм організації освітнього процесу у закладах загальної середньої освіти III ступеня (уроки німецької мови та позакласні заходи).

Уроки, які відвідують практиканти, узгоджуються з учителями та керівниками практики від кафедри.

В обов'язковому порядку здобувач вищої освіти повинен відвідувати та проаналізувати 1 урок учителя німецької мови та 1 урок колеги-практиканта.

2. **Розробка та проведення уроків.** Самостійна розробка та проведення уроків німецької мови відповідно до розкладу уроків.

Студент-практикант має провести не менше 4-х уроків німецької мови згідно розкладу уроків у закріпленому за ним класі у присутності вчителя або методиста (студента допускають до проведення уроків тільки за наявності повного конспекту уроку, підписаного вчителем або методистом)

та розробити конспект і провести не менше 1 позакласного заходу з німецької мови.

Плани уроків та позакласного заходу разом із навчально-методичними матеріалами додаються до звіту з практики.

Конспекти уроків та позакласних заходів подаються на перевірку керівнику практики не пізніше, як за два дні до їх проведення. У щоденнику практики повинні бути записи про відвідані та проведені заняття.

3. Виготовлення роздаткового матеріалу та унаочнення. Розробка тестів або завдань на уроки німецької мови із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій.

4. Взаємовідвідування. Здобувач має відвідати уроки, що проводять студенти-практиканти, та брати участь в їх аналізі; відвідати позакласні заходи з німецької мови, які проводять практиканти, і взяти участь в їх аналізі.

Англійська

1. **Розробка та проведення уроків** англійської мови (за розкладом, але не менше *шести*) за підписами вчителя-предметника і/або методиста кафедри.

2. **Відвідування та аналіз уроків** англійської мови, що проводяться колегами-практикантами.

Зарубіжна література

1. **Відвідування уроків** зарубіжної літератури в 10-11 класах, їх аналіз (разом з керівниками та самостійно).

2. **Проведення** не менше шести уроків із зарубіжної літератури, 2 з яких – залікові.

3. **Проведення позаурочного заходу** із зарубіжної літератури з використанням ігрових технологій.

4. **Проведення анкетування** з виявлення читацьких інтересів учнів старших класів.

Підсумковий етап

1. **Оформлення звітної документації.** Оформлення та подання керівникам практики на перевірку звітної документації:

- індивідуальний план студента, що ґрунтується на послідовному виконанні основних етапів практики і вимогах до неї;

- щоденник практики, в якому зафіксовано всі види виконаних здобувачем робіт (за особистим підписом) та всі проведені і відвідані уроки німецької та англійської мови і зарубіжної літератури (за підписом керівників практики)

- конспекти всіх проведених практикантом уроків, включно з наочним та роздатковим матеріалом, підписані та оцінені керівниками практики;

- аналіз уроків німецької та англійської мови і зарубіжної літератури, проведених колегами-практикантами;

- конспекти позакласних заходів з доданим фото- / відеозвітом;

- звіт з практики за особистим підписом практиканта;

2. Участь у підсумковій конференції.

- Захист педагогічної практики в ЗНЗ (виробничої).
- Підсумкова конференція з педагогічної практики в ЗНЗ (виробничої).

Керівник практики встановлює дні консультацій на кафедрі для попередньої перевірки конспектів здобувачів-практикантів. Присутність на звітній конференції є обов'язковою, бажано надавати фото- та відеоматеріали як додаток до звітної документації.

6. ЗМІСТ ПРАКТИКИ

Виробнича педагогічна практика у закладах загальної середньої освіти III ступеня складається з трьох змістових модулів:

I змістовий модуль - навчально-методична робота

1. Вивчення й аналіз основних нормативних документів, що регламентують роботу бази практики.
2. Спостереження та аналіз основних форм організації освітнього процесу у закладі загальної середньої освіти III ступеня.
3. Розробка та проведення уроків німецької, англійської мов та зарубіжної літератури у 10-11 класах закладів загальної середньої освіти.
4. Розробка тестових завдань та завдань з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

II змістовий модуль - організаційна робота

1. Реалізація виховного потенціалу освітнього матеріалу під час проведення уроків.
2. Виконання під час практики обов'язків класного керівника.
3. Розробка та проведення позакласних заходів з німецької мови і зарубіжної літератури.
4. Участь у настановчій та підсумковій конференціях з виробничої педагогічної практики у закладах загальної середньої освіти III ступеня.
5. Оформлення та подання на перевірку звітної документації.

III змістовий модуль – дослідницька робота

1. Вивчення наукової методичної літератури з обраної теми дослідження.
2. Узагальнення досвіду навчання німецької і англійської мов та зарубіжної літератури у закладах загальної середньої освіти III ступеня.
3. Проведення наукового спостереження, вивчення досвіду, проведення елементів експериментального дослідження за темою кваліфікаційної роботи або обраною темою дослідження.

Індивідуальні завдання

Якщо виконання завдань магістерського дослідження здобувача вищої освіти передбачає проведення фрагментів експериментального дослідження, тоді практикант узгоджує індивідуальні завдання безпосередньо із науковим керівником.

7. ЗВІТНА ДОКУМЕНТАЦІЯ ВИРОБНИЧОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ІІІ СТУПЕНЯ

Німецька мова

1. Індивідуальний план студента, що ґрунтується на послідовному виконанні основних етапів практики і вимогах до неї.
2. Щоденник практики, в якому зафіксовано всі види виконаних практикантом робіт (за особистим підписом) та всі проведені (не менше 4) і відвідані уроки (не менше 2) (за підписом вчителя німецької мови або керівника практики від кафедри німецької мови).
3. Конспекти всіх проведених практикантом уроків (не менше 4), включно з наочним та роздатковим матеріалом, підписані та оцінені керівником від бази практики.
4. Самоаналіз 1 проведеного уроку;
5. Аналіз 1 уроку, проведеного колегою-практикантом.
6. Розроблені тестові завдання з німецької мови та завдання з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.
7. Конспект позакласного заходу з німецької мови.
8. Звіт з практики за особистим підписом практиканта з фото- та відеоматеріалами.

Англійська мова

1. Плани-конспекти уроків англійської мови (за розкладом, але не менше *шести*) за підписами вчителя-предметника і/або методиста кафедри.
2. Аналіз відвіданого уроку англійської мови, що проводив колега-практикант.

Зарубіжна література

1. Плани-конспекти всіх проведених уроків із зарубіжної літератури, в т.ч. – двох залікових уроків у розгорнутому вигляді.
2. Фрагмент уроку із застосуванням інформаційно-комунікативних (ІКТ) технологій.
3. Сценарій (план) позаурочного заходу.
4. Питання анкети з виявлення читацьких інтересів учнів. Аналіз проведеного анкетування.

Рекомендації до оформлення звітної документації

Матеріали виробничої педагогічної практики у профільній середній школі мають бути набрані на комп'ютері. Папка зі звітними документами повинна мати титульну сторінку, що містить підписи керівників практики із зазначенням посади, наукового ступеня, вченого звання, ПІБ.

Оформлення звіту здобувача вищої освіти повинне відповідати таким вимогам:

- обсяг звіту складає довільну кількість сторінок комп'ютерного набору (але не менше 3-ти сторінок);
- текст набирається на аркушах паперу стандартного формату А4 з використанням шрифтів текстового редактора Times New Roman, кеглем 14, через 1,5 інтервали з дотриманням таких розмірів полів: верхнього і нижнього – 20 мм, лівого – 25 мм, правого – 10 мм;
- титульна сторінка оформляється за встановленою формою.

Звіт повинен містити відомості про виконання здобувачем освітнього ступеня «магістр» усіх розділів програми практики. Обов'язковим є наявність висновків та пропозицій, складених практикантом на основі аналізу навчально-виховного процесу.

Розділи й окремі питання звіту мають бути чітко визначені, викладені в логічній послідовності та конкретизовані.

Звітну документацію здають провідному фахівцеві навчального відділу з організації практики на факультеті іноземної філології у триденний термін після її завершення.

Час та місце проведення підсумкової конференції (захист практики) оголошується додатково.

8. ОБОВ'ЯЗКИ КЕРІВНИКІВ ПРАКТИКИ ТА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Керівники практики здобувача вищої освіти від кафедр:

- контролюють кількість здобувачів вищої освіти, які проходять практику;
- до початку практики проводять із здобувачами вищої освіти інструктажі з безпеки життєдіяльності та охорони праці;
- беруть участь у розподілі здобувачів вищої освіти за місцями практики;
- беруть участь у настановних інструктивних нарадах та підсумкових конференціях з питань організації практики;
- контролюють своєчасне прибуття здобувачів вищої освіти до місць практики;
- контролюють виконання програми практики та дотримання термінів її проведення;
- контролюють забезпечення необхідних умов праці, організації побуту здобувачів та проведення з ними обов'язкових інструктажів з охорони праці та техніки безпеки;

- надають методичну допомогу здобувачам під час проходження практики, перевіряють робочу документацію;
- надають консультації, методичну допомогу здобувачам при підготовці до проведення занять, відвідують, оцінюють та аналізують їх;
- проводять консультації з опрацювання зібраного матеріалу та його використання для звіту про практику;
- інформують студентів про порядок подання звітів про практику та їх захисту;
- перевіряють звітну документацію здобувачів вищої освіти, оцінюють результати проходження практики;
- приймають звіти з практики (у складі комісії);
- готують звіт про проведення педагогічної практики у ЗНЗ (виробничої).

Керівники практики від бази практики

(здійснюють загальне керівництво практикою, несуть особисту відповідальність за проведення практики):

- розподіляють здобувачів за робочими місцями відповідно до графіку проходження практики, забезпечують ефективність її проходження;
- забезпечують проведення інструктажу з охорони праці, протипожежної безпеки на підприємстві та на робочому місці під час виконання певних видів робіт;
- ознайомлюють здобувачів із організацією робіт на робочому місці;
- забезпечують виконання графіків проходження практики в структурних підрозділах підприємства, організації, установи;
- забезпечують і контролюють дотримання здобувачами-практикантами правил внутрішнього розпорядку бази практики;
- створюють необхідні умови для оволодіння здобувачами-практикантами сучасними технологіями та методами організації праці, сприяють підбору матеріалу для виконання дослідницької роботи;
- оцінюють якість проходження практики здобувачами вищої освіти, складають на них характеристику з відображенням виконання програми практики.

Обов'язки здобувачів вищої освіти, які направляються для проходження практики:

- до початку практики пройти в університеті інструктаж з охорони праці;
- до початку практики отримати від керівника практики від кафедри направлення, методичні матеріали (методичні вказівки, програму, щоденник) та консультації щодо оформлення необхідних документів;
- своєчасно прибути на базу практики;
- якісно та у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики;
- формувати в учнів навички та вміння щодо володіння іноземною мовою, які передбачені програмою.

- проводити свою діяльність згідно з вимогами Статуту школи, правилами внутрішнього розпорядку, виконувати розпорядження адміністрації школи, вчителів та керівників педпрактики.
- вивчити та суворо дотримуватись правил охорони праці, техніки безпеки, виробничої санітарії та внутрішнього розпорядку;
- відповідати за виконану роботу та її результати;
- вести щоденник практики;
- своєчасно виконати програму практики, подати звіт та захистити його у визначені терміни.

9. ПРАВИЛА ТЕХНІКИ БЕЗПЕКИ

Учитель з метою дотримання вимог охорони праці повинен:

- знати і належним чином виконувати свої посадові обов'язки, інструкції з охорони праці, охорони життя і здоров'я учнів;
- забезпечувати режим дотримання норм і правил з охорони праці під час організації навчання учнів;
- мати чітке уявлення про небезпечні і шкідливі фактори, пов'язані з виконанням робіт і знати основні способи захисту від їх впливу;
- пройти вступний інструктаж і первинний інструктаж на робочому місці;
- керуватися в роботі правилами внутрішнього трудового розпорядку навчального закладу;
- дотримуватися режиму праці та відпочинку, який визначається графіком роботи;
- дбати про особисту безпеку і особисте здоров'я, а також про безпеку учнів у процесі виконання роботи або під час знаходження на території навчального закладу;
- дотримуватися правил особистої гігієни;
- при пересуванні по території і в приміщеннях користуватися тільки встановленими проходами;
- знати вимоги електро- і пожежобезпеки і вміти користуватися засобами пожежогасіння;
- вміти надавати домедичну допомогу потерпілому;
- виконувати режими праці та відпочинку, встановлені в закладі вищої освіти;
- оперативно повідомляти про всі несправності обладнання, виявлені в процесі роботи, про ситуацію, що загрожує життю і здоров'ю людей, про кожен нещасний випадок або про погіршення свого здоров'я;
- знати номери телефонів виклику екстрених служб (пожежної охорони, швидкої медичної допомоги і т. д.).

Під час виконання посадових обов'язків вчителя можуть мати місце наступні шкідливі та безпечні фактори:

- недостатнє освітлення робочої зони;
- зорове стомлення при тривалій роботі з документами, зошитами;
- ураження електричним струмом при дотику до струмоведучих частин електрообладнання та електроприладів з порушеною ізоляцією;
- опіки при роботі з нагрівальними приладами;
- підвищена психоемоційна напруга;
- значне голосове навантаження;
- статичне навантаження при незначному загальному м'язовому руховому навантаженні;
- пожежонебезпека;
- висока щільність епідемічних контактів;
- травми і падіння.

Вчитель повинен забезпечити умови для проведення занять у навчальному кабінеті і несе особисту відповідальність за порушення правил безпеки, вимог охорони праці і санітарно-гігієнічних правил. Педагог зобов'язаний дотримуватися протипожежного режиму в освітній установі, правил пожежної безпеки, знати місця розташування первинних засобів пожежогасіння, а також порядок дій при виникненні пожежі або іншої НС, напрямок евакуації, вміти користуватися первинними засобами пожежогасіння.

У навчальних кабінетах з іноземної мови та зарубіжної літератури не допускається знаходження та використання легкозаймистих пожежонебезпечних предметів чи речовин, а також забороняється використання джерел відкритого вогню, обігрівачів, електричних чайників, кип'ятильників, несертифікованих подовжувачів та саморобних пристроїв.

Не допускається виконувати роботу, перебуваючи у стані алкогольного сп'яніння або у стані, викликаному вживанням наркотичних речовин, психотропних, токсичних або інших одурманюючих речовин, а також розпивати спиртні напої, вживати наркотичні засоби, психотропні, токсичні чи інші одурманюючі речовини на робочому місці або на території навчального закладу.

Педагогічний працівник повинен пройти навчання і мати навички надання першої домедичної допомоги постраждалим.

При роботі необхідно дотримуватися наступних заходів безпеки від ураження електричним струмом:

- не торкатися до відкритих і негороджених струмоведучих частин електроприладів, комп'ютерного обладнання та оргтехніки, до оголених або з пошкодженою ізоляцією проводів;
- не включати в електромережу і не відключати прилади мокрими і вологими руками;
- дотримуватися послідовності включення і виключення приладів, не порушувати технологічні процеси;
- не залишати включені в електромережу прилади без нагляду, включаючи ТЗН, персональний комп'ютер та іншу оргтехніку;

- не пересувати включені в електричну мережу прилади, включаючи ТЗН, персональний комп'ютер та іншу оргтехніку;
- не складати на електроприлади папір, речі та інші предмети;
- не проводити вимикання пристроїв ривком за шнур живлення;
- не намагатися виконати ремонт включеного в мережу електрообладнання;
- не згинати і не затискувати електричні з'єднувальні кабелі, дроти (шнури).

Дотримання правил поведінки в аварійних ситуаціях

Не допускається приступати до виконання роботи у разі поганого самопочуття або раптової хвороби.

У разі отримання травми вчитель зобов'язаний припинити роботу, покликати на допомогу, скористатися аптечкою першої допомоги і звернутися до медичного пункту. При отриманні травми іншим працівником необхідно надати йому першу домедичну допомогу. За необхідності, викликати швидку медичну допомогу за телефоном 103 і повідомити про факт травмування. Забезпечити до початку розслідування збереження обстановки на місці події, а якщо це неможливо (існує загроза життю і здоров'ю оточуючих) – фіксування обстановки шляхом складання схеми, протоколу, фотографування або іншим методом.

У разі появи задимлення або загоряння негайно припинити роботу, відключити у щитку відповідне електрообладнання, евакуювати дітей з кабінету до безпечного місця, сповістити голосом про пожежу і вручну задіяти автоматичну пожежну сигналізацію (АПС), викликати пожежну охорону за телефоном 101, повідомити про це адміністрацію навчального закладу. При відсутності явної загрози життю вжити заходів до ліквідації пожежі за допомогою первинних засобів пожежогасіння.

При використанні вогнегасників не можна направляти в бік людей струмінь вуглекислоти і порошку. При користуванні вуглекислотним вогнегасником, щоб уникнути обмороження не братися рукою за розтруб вогнегасника. При загорянні електроустаткування для його гасіння слід застосовувати тільки вуглекислотні або порошкові вогнегасники.

У разі загрози або виникнення осередку небезпечного впливу техногенного характеру, слід керуватися відповідними інструкціями про порядок дій та Планом евакуації.

10. ФОРМИ І МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточне оцінювання діяльності здобувача-практиканта під час практики; оцінка звіту; характеристика керівнича практики від бази практики; підсумковий контроль (диференційований залік).

11. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРОХОДЖЕННЯ ВИРОБНИЧОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ІІІ СТУПЕНЯ

Критеріями оцінювання роботи практиканта є: ступінь сформованості професійно-педагогічних умінь; рівень теоретичного осмислення здобувачем вищої освіти своєї практичної діяльності; рівень професійної спрямованості та соціальної активності майбутнього вчителя.

На оцінку **A (90-100 балів)** **ВІДМІННО** заслуговує практична робота магістранта, який всі або більшість уроків провів на „відмінно”, систематично і на високому рівні проводив позакласні заходи, змістовно та охайно оформив усю звітну документацію, вчасно здав її керівникові, вміло проаналізував свою роботу і роботу учнів у звіті, отримав відмінну характеристику від керівників практики від бази практики, виконав науково-методичне дослідження, відмінно захистив практику перед комісією.

На оцінки **B (82-89 балів)** та **C (75-81 бал)**, **ДОБРЕ** заслуговує магістрант, який провів уроки переважно на „добре”, зацікавлено і старанно проводив виховну роботу з учнями, правильно, охайно оформив документацію, але отримав певні зауваження від учителів-предметників, класного керівника чи методистів щодо вибору методів і прийомів навчання або виховання, ступеня володіння матеріалом, культури мовлення тощо; не досить повно проаналізував свою роботу у звіті; отримав гарні характеристики від керівників практики від бази практики, виконав науково-методичне дослідження; добре захистив звіт перед комісією.

Оцінки **D (67-74 бали)** та **E (60-66 балів)** **ЗАДОВІЛЬНО** виставляються магістранту, який виконав програму практики, але уроки проводив на „задовільно”, до роботи готувався не творчо, недостатньо використовував у своїй роботі відповідну методичну та педагогічну літературу, не зміг викликати в учнів інтерес до свого предмета, одержав переважно задовільні характеристики від керівників практики від бази практики; під час практики були зауваження від керівників практики щодо вибору методів і прийомів навчання, ступеня володіння матеріалом, культури мовлення тощо; недостатньо проаналізував свою роботу у звіті; отримав задовільні характеристики від керівників практики від бази практики; не виконав або погано виконав науково-методичне дослідження; задовільно захистив звіт перед комісією.

Оцінка **FX (35-59 балів)** **НЕЗАДОВІЛЬНО** ставиться магістранту, який не виконав програму практики з поважних причин (хвороба, сімейні обставини тощо), тому за рішенням комісії із захисту практика магістрантові може бути продовжена (але на термін, що вкладається у поточний семестр); або набрав за результатами діяльності менше як 60 балів з причин, що не залежали або частково залежали від нього. Рішенням комісії практика також може бути продовжена.

Оцінка **F (менше як 34 бали)** **НЕЗАДОВІЛЬНО** виставляється магістранту, який без поважних причин не виконав програму практики; під час уроків не володів класом, припускався помилок у фактичному матеріалі, не знав методики проведення уроків; не підготував усієї належної документації; не захищав або дуже погано захищав свій звіт перед комісією; не виконав науково-методичного дослідження.

12. МЕТОДИКА ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ВИРОБНИЧОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ У ПРОФІЛЬНІЙ СЕРЕДНІЙ ШКОЛІ

Оцінка за проходження виробничої педагогічної практики у профільній середній школі є комплексною. Максимальна кількість балів за результатами виробничої педагогічної асистентської практики – **100 балів**. Оцінювання виконання кожного завдання відбувається за 12-бальною шкалою, які згодом переводяться за формулою у відповідну кількість балів, яка визначена даною робочою програмою, зокрема:

Німецька мова

<i>Вид діяльності студента під час практики</i>	<i>Бали</i>	
1. Планування і проведення уроків з німецької мови	50	
2. Планування і проведення позаурочного заходу	20	
3. Оформлення звітної документації, а саме: - конспектів уроків; - наочності; - конспекту позаурочного заходу; - індивідуального плану, щоденника у частині, що стосується викладання німецької мови, звіту; - науково-методичного повідомлення на конференцію.	25	8 3 5 6 3
4. Захист звіту перед комісією	5	
<i>Загалом</i>	100	

Англійська мова, зарубіжна література

<i>Вид діяльності студента під час практики</i>	<i>Вагові бали</i>	
1. Планування і проведення уроків з англійської мови, зарубіжної літератури	50	
2. Планування і проведення позаурочного заходу	20	
3. Оформлення звітної документації , а саме: - конспектів уроків; - наочності; - конспекту позаурочного заходу; - індивідуального плану, щоденника у частині, що стосується викладання англійської мови, звіту; - науково-методичного повідомлення на конференцію	25	8 3 5 6 3
4. Захист звіту перед комісією	5	
<i>Загалом</i>	100	

Педагогіка

<i>Вид діяльності студента під час практики</i>	<i>Макс. к-ть балів</i>
1. Записи у щоденнику	40

2.Відгук класного керівника	12
3.Конспект виховного заходу	40
4.Звіт студента-практиканта	8
<i>Загалом</i>	100

Психологія

<i>Вид діяльності студента під час практики</i>	<i>Макс. к-ть балів</i>
1. Підготовка до психодіагностики та звіт за її результатами психодіагностики	30
2. Матеріали психодіагностики	10
3. Звіт про вивчення учнівської групи	50
4. Захист звіту перед комісією	10
<i>Загалом</i>	100

13. ПОРЯДОК ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

Після закінчення терміну практики здобувачі вищої освіти звітують про виконання програми практики. Формою звітності за практику є письмовий звіт. Письмовий звіт разом з іншими документами (щоденник, характеристика та ін.) подається на рецензування керівнику практики від кафедри. Після доопрацювання та остаточного погодження з керівником практики від кафедри звіт у друкованому вигляді подається на захист.

Щоденник практики — основний документ, що відображає поточну діяльність студента, етапи виконання завдань. Щоденник є частиною звіту студента.

Звітні матеріали виробничої практики студентів (щоденник, звіт, характеристика, відгуки тощо) зберігаються у кабінеті практики на факультеті.

Звіт з практики захищається здобувачем на комісії, призначеній факультетським керівником практики. До складу комісії входять три особи: керівники практики від кафедр Університету і, за можливості, від бази практики, а також викладачі дисциплін фахової підготовки. Комісія оцінює результати практики здобувачів за дворівневою шкалою оцінювання у терміни, встановлені відповідним наказом про проведення практики здобувачів на базах практики в останні дні її проходження або в Університеті впродовж двох тижнів навчальних занять після завершення практики. Підведення підсумків практики відбувається відповідно до вимог, передбачених робочою програмою практики. Місце, час і форма приймання заліку з практики визначається деканатом факультету і доводиться до відома здобувачів та керівників практик.

У здобувачів заочної форми навчання комісія може приймати залік з практики в період сесії, яка проходить після практики. Конкретна дата

складання заліків з практики визначається в наказі ректора про направлення на практику.

Загальна оцінка за практику вноситься в відомість обліку успішності здобувача, в залікову книжку/індивідуальний навчальний план здобувача за підписом голови комісії та враховується стипендіальною комісією при визначенні розміру стипендії разом з його оцінками за результатами підсумкового семестрового контролю.

Здобувачеві вищої освіти, який не виконав програму практики з поважних причин (підтверджених документально) може бути надане право на проходження практики в інший термін за визначених умов.

15.РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Німецька мова

1. Крецька Ю.А. Методичні рекомендації щодо організації процесу адаптації майбутніх учителів іноземної мови до професійної діяльності засобами діяльності профілюючих кафедр. Кам'янець-Подільський : ПП Буйницький О.А., 2014. 76 с.

2. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах у структурно-логічних схемах і таблицях : навчальний посібник / Укл. С.Ю. Ніколаєва, С.В. Гапонова та ін. К.: Ленвіт, 2004. 208 с.

3. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студентів класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О.Б., Бориско Н.Ф., Борецька Г.Е. та ін. / за загальн. ред. С.Ю. Ніколаєвої. К. : Ленвіт, 2013. 590 с.

4. Методика формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції : Курс лекцій: [навч.-метод. посібник для студ. мовних спец. осв.-кваліф. рівня «магістр»] / О.Б. Бігич, Н.Ф.Бориско, Г.Е. Борецька та ін. / За ред. С. Ю. Ніколаєвої. К.: Ленвіт, 2011. 334 с.

5. Педагогічна практика в системі професійної підготовки вчителя німецької мови (видання 3-є, перероблене) / Укл. Т.В. Боднарчук. Кам'янець-Подільський : ПП Буйницький О.А., 2016. 96 с.

6. Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Затверджено вченою радою Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка 30 травня 2018 р., протокол № 5. Введено в дію наказом ректора від 30.08.2018 р. № 62-ОД.

7. Шмирко О. С. Методичні рекомендації щодо забезпечення професійного розвитку майбутніх учителів іноземної мови засобами професійного спрямування навчальних занять з фаху. м. Кам'янець-Подільський : «Каліграф» 2015 р. 44 с.

8. Schmyrko O. Materialien für die Berufspraxis. Кам'янець-Подільський : ТОВ «Каліграф» 2017 р. 82 с.

Англійська мова

Основна

1. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах : Підручник. Вид. 2-е, доп. і перероб. / Кол. авторів під керівн. С.Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2002. 328 с.
2. Практикум з методики викладання англійської мови у середніх навчальних закладах : Посібник. Вид. 2-е, доп. і перероб. / Кол. авторів під керівн. С.Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2004. 360 с.
3. Педагогічна практика бакалаврів, спеціалістів та магістрантів з англійської мови. Укладач Главацька О.І. Кам'янець-Подільський: Видавництво Абетка-Світ, 2009. 80 с.
4. Педагогічна практика. Методичні рекомендації для виконання завдань з англійської мови. Навч.-метод. посібник / укладач Главацька О.І. Кам'янець-Подільський : Видавець ПП Зволейко Д.Г., 2019. 60 с.
5. Педагогічна практика : програма і методичні поради для студентів факультету іноземної філології : навч.-метод. посібник / за заг. ред. Т.П. Білоусової. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друк-Сервіс», 2016. 160 с. (Укладачі: Білоусова Т.П., Бондарчук Т.В., Вонсович В.П., Главацька О.І., Наїста О.П., Савицька О.В., Шулик П.Л.).
6. Теоретико-методичні основи педагогічної практики з англійської мови для студентів факультету іноземної філології. Укладач Главацька О.І. Кам'янець-Подільський: Видавництво Абетка-світ, 2012. 100 с.
7. Теоретико-методичні основи педагогічної практики з англійської мови для студентів факультету іноземної філології / укладач Главацька О.І. Видання друге, доповнене. Кам'янець-Подільський: Видавництво Абетка-світ, 2014. 120 с.

Допоміжна

8. Методика навчання іноземних мов і культур: Теорія і практика : підручник для студентів класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О.Б., Бориско Н.Ф., Борецька Г.Е. та ін. / за заг. ред. С.Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2013. 530 с.
9. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах : підручник / Л.С. Панова, І.Ф. Андрійко, С.В. Тезікова та ін. Київ : ВЦ «Академія», 2010. 328 с.
10. Методика формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції : Курс лекцій : [навч.-метод. посібник для студ. мовних спец. осв.-кваліф. рівня «магістр»] / Бігич О.Б., Бориско Н.Ф., Борецька Г.Е. та ін. / за ред. С.Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2011. 344 с.
11. Вишневський О.І. Методика навчання іноземних мов : Навч. посібник. Вид. 2-е., перероб. і доп. Київ : Знання, 2011. 206 с.
12. Поточна періодика: науково-методичні журнали «Іноземні мови», «Іноземні мови в школах України», «Англійська мова та література», «English».
13. Doff, A. Teach English - A training course for teachers. Cambridge : CUP, 1991. 286 p.
14. Estaire S., Zanyn J. Planning classwork : a task based approach. Oxford :

MacMillan Publishers Ltd, 1998. 93 p.

15. Harmer J. How to teach English. London : Longman Group, 1991. 296 p.
16. Herrel A.L., M. Jordan Fifty strategies for teaching English Language learners. [4th ed.]. Boston : Pearson Education, Inc., 2012. 317 p.

Зарубіжна література

Шкільні програми

1. Зарубіжна література. 5 – 9 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів – К.: Видавничий дім «Освіта», 2013 зі змінами, затвердженими наказом МОН України від 07.06.2017
2. Зарубіжна література. 10-11 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання (рівень стандарту та профільний рівень), що затверджена наказом МОН України від 23.10.2017 № 1407

Підручники

1. Козлова Г.М. Методика викладання у вищій школі: Навчальний посібник. Одеса: ОНЕУ, ротапринт, 2014. 200 с.
2. Мацевко-Бекерська Л. Методика викладання світової літератури. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2011. 320 с.
3. Методика викладання у вищій школі : навчальний посібник / О.В.Малихін, І.Г.Павленко, О.О.Лаврентьєва, Г.І.Матукова. Кривий Ріг : КДПУ, 2010. 270 с.
4. Методика викладання у вищій школі : навчальний посібник / О. В. Малихін, І. Г. Павленко, О.О. Лаврентьєва, Г. І. Матукова. Сімферополь : Дайфі, 2011. 270 с.
5. Мірошніченко Л.Ф. Методика викладання світової літератури в середніх навчальних закладах : підручник для вищих навч. закл. Київ : Слово , 2010 . 432с.
6. Нагаєв В.М. Методика викладання у вищій школі. Навчальний посібник.К. : ЦНЛ, 2007. 232 с.
7. Поліщук Л. Б. Методика навчання світової літератури : навчально-методичний посібник. Умань : ВПЦ «Візаві», 2016. 139 с.
8. Штейнбук Ф.М. Методика викладання зарубіжної літератури в школі: навч. посіб. для студ. вузів. К. : Кондор, 2010. 314 с.

Основна література

1. Актуальні проблеми викладання літератури у середній та вищій школі : Султанівські читання. Збірник статей. Вип. II / Відп. ред. В.Г. Матвійшин . Івано-Франківськ : Симфонія форте , 2012. 228с.
2. Від античності до Нового часу (матеріали до організації самостійної роботи з дисципліни «Історія зарубіжної літератури): навчально-методичний посібник у 2-х частинах. Частина перша «Антична література» / Упорядник: П. Л. Шулик. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2018.160 с.

3. Від античності до Нового часу (матеріали до організації самостійної роботи з дисципліни «Історія зарубіжної літератури): навчально-методичний посібник у 2-х частинах. Частина друга «Література Середніх віків і Відродження» / Упорядник П. Л. Шулик. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2019. 144 с.

4. Інновації в освіті: інтеграція науки і практики: збірник науково-методичних праць / за заг. ред. О.А. Дубасенюк. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. 492 с.

5. Модернізм в зарубіжній поезії другої половини XIX – XX ст. / Упорядники: О.В. Кеба, П.Л. Шулик. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2011. 224 с.

6. Модерністська проза: Матеріали до вивчення. Частина 1. Дж. Джойс / Упорядники: О.В. Кеба, П.Л. Шулик. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2013. 104 с.

7. Модерністська проза: Матеріали до вивчення. Частина 2. Франц Кафка: Навчально-методичний посібник / Упорядники: О.В. Кеба, Д.О. Кеба, П.Л. Шулик. Кам'янець-Подільський : Аксіома , 2014. 188 с.

8. Науменко Є.І. Кращі уроки зарубіжної літератури. Випуск 1. Х.: Вид. група «Основа», 2010. 188 с.

9. Науменко Є.І. Кращі уроки зарубіжної літератури. Випуск 2 / Є.І. Науменко. Х. : Вид. група «Основа», 2010. 268 с.

10. Науменко Є.І. Кращі уроки зарубіжної літератури. Випуск 3. Х. : Вид. група «Основа», 2010. 173 с.

11. Поезія французького символізму у шкільному вивченні: Навчальний посібник / Упорядники О.В. Кеба, П.Л. Шулик, Т.В. Івасишена. Кам'янець-Подільський: ПП Буйницький О.А., 2012. 88 с.

12. Паращич В.В. Усі уроки зарубіжної літератури. 10 клас. Харків: Вид. група «Основа», 2010. 316 с.

13. Ситченко А. Л. Методика викладання літератури: Термінологічний словник [за ред. А. Л. Ситченко] / А. Л. Ситченко, В. І. Шуляр , В. В. Гладішев. К. : Видавничий дім «Ін Юре», 2008. 132 с.

14. Фондові лекції викладачів факультету іноземної філології / Заг. ред. П.Л. Шулик., О.В. Кеба. Частина 1. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2013. –152 с.; Частина 2. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2014. 196 с.; Частина 3. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2015. 160 с.; Частина 4. Кам'янець-Подільський: : Аксіома, 2016. 180 с. Частина 5. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2017. 184 с. Частина 6. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2018. 228 с. Частина 7. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2019. 200 с.

15. Черевченко О.М. Методичні аспекти аналізу поетичного твору: навчальний посібник. Умань : ВПЦ «Візаві», 2017. 108 с.

16. Шулик П.Л. Драматургія кінця XIX – XX ст.: Матеріали до вивчення : навч. посіб. / П.Л. Шулик, О.В. Кеба, І.Ю. Голубішко. – Кам'янець-Подільський : Абетка Нова, 2006. 220 с.

17. Шулик П.Л. Компетентнісний підхід як парадигма сучасної освіти. *Методика викладання філологічних дисциплін у загальноосвітніх та вищих навчальних закладах України*. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2020. С.84-86

18. Шулик П.Л. Літературний тріумвірат «золотої доби» римської культури: навчальний посібник. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2016. 184 с.

19. Шулик П.Л. Освітні тренди на уроках зарубіжної літератури. *Методика викладання філологічних дисциплін у загальноосвітніх та вищих навчальних закладах України*. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2018. С. 93-96.

20. Шулик П.Л. Польська література в контексті компетентнісного підходу до навчання зарубіжної літератури. Культурно-історичні виміри сучасної полоністики: збірник матеріалів Міжнародної наукової конференції, м. Кам'янець-Подільський, 10 грудня 2020 р. Кам'янець-Подільський : ТОВ «Видавництво «Рута», 2020. С.118-120.

21. Шулик П.Л. Священні книги людства на уроках зарубіжної літератури Навчальний посібник. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2009. 64 с.

22. Шулик П.Л. Тестові завдання як ефективна форма контролю і засіб підвищення якості знань із зарубіжної літератури і методики її навчання. *Методика викладання філологічних дисциплін у загальноосвітніх та вищих навчальних закладах*. Кам'янець-Подільський : Аксіома , 2015. С. 72-75.

23. Шуляр В.І. Стратегії літературної освіти школярів у системі профільного навчання. URL : <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/monograf/49/20.pdf>

Періодичні фахові видання

1. Всесвіт: фаховий журнал світової літератури. К. : Видавничий дім «Всесвіт». URL : <http://vsesvit-journal.com>

2. Всесвітня література в сучасній школі: науково-методичний журнал Міністерства освіти і науки України. К. : РА «Освіта України».

3. Всесвітня література в школах України: науково-методичний журнал Міністерства освіти і науки України. К. : Педагогічна преса.

4. Зарубіжна література в школах України: науково-методичний журнал. К. : Антросвіт. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/zlvsh/index

5. Всесвітня література та культура: науково-методичний журнал. К. : Антросвіт.

6. Зарубіжна література: науково-методична газета. К. : Шкільний світ. URL : <http://literatura@1veresnya.com.ua>

7. Зарубіжна література в школі: науково-методичний журнал. Харків : Основа.

8. Слово і Час: науково-теоретичний журнал. К. : Національна академія наук України, Інститут літератури імені Тараса Шевченка, Національна спілка письменників України. URL : <http://www.slovoichas.in.ua>

Інформаційні ресурси

1. <http://www.twirpx.com>.
2. Бібліотека світової літератури – оригінали та переклади (Library of the world literature – original texts and translations): <http://ae-lib.org.ua/>
3. Електронна бібліотека української літератури (зарубіжна література): <http://ukrlib.com>.
4. На допомогу вчителю – http://uchitelnica.at.ua/publ/statti_z_metodiki_vikladannja/svitova_literatura/svitova_literatura_jak_predmet_u_serednikh_navchalnikh_zakladakh/74-1-0-221
5. Національна бібліотека України для дітей: www.chl.kiev.ua/.
6. Національна парламентська бібліотека України: <http://www.nplu.org/>
7. Сайт для вчителів зарубіжної літератури: <https://www.xn--1000-83dma3a1c7b6a8s.xn--j1amh/>
8. Сайт журналу "ЗЛ": <https://zl.kiev.ua>
9. Сайт кафедри германських мов і зарубіжної літератури КПНУ імені Івана Огієнка – <http://www.metod.iif.npu.edu.ua/> <http://zarub-lit.kpnu.edu.ua/samostijna-robota-studentiv/>
10. [Сторінка журналу "ЗЛ" у Фейсбук](#)